

CDA WEST MAAS EN WAAL

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2022-2026

ELK DORP OP ÉÉN!

VOORWOORD

Voor u ligt het programma van CDA West Maas en Waal waarmee wij uiteenzetten waar onze speerpunten en doelstellingen liggen voor de nieuwe gemeenteraadsperiode 2022-2026. De programmacommissie heeft na veelvuldig contact met verschillende inwoners, leden en belanghebbenden dit document zorgvuldig samengesteld.

Ons uitgangspunt is en blijft dat we goed moeten zorgen voor onze prachtige gemeente met haar inwoners en daarvoor ook al onze energie hernieuwd gaan inzetten. De vorige raadsperiode heeft ons geleerd dat het CDA West Maas en Waal hier een uiterst belangrijke schakel is geweest in de behaalde resultaten voor elk dorp binnen onze prachtige gemeente.

Bestuur

CDA West Maas en Waal

INHOUDSOPGAVE

TOELICHTING PROGRAMMAPUNTEN	4
1. <i>GESPREIDE VERANTWOORDELIJKHEID</i>	4
2. <i>PUBLIEKE GERECHTIGHEID</i>	4
3. <i>SOLIDARITEIT</i>	5
4. <i>RENTMEESTERSCHAP</i>	5
<i>GESPREIDE VERANTWOORDELIJKHEID</i>	6
Oplossing woningnood voor alle leeftijdsgroepen zowel sociale - als ook koopwoningen.	7
Omgevingswet / omgevingsvisie (buitengebied).....	8
Recreatie en Toerisme	8
Sport.....	9
<i>PUBLIEKE GERECHTIGHEID</i>	10
Beheersbaarheid zorgkosten d.m.v. preventief beleid	11
Verkeersveiligheid en vervoer.....	11
Veiligheid in het algemeen.....	12
Financiën	12
Democratie	13
<i>SOLIDARITEIT</i>	14
Dementievriendelijke omgeving en een gemeente die senior proof is	15
Discriminatie	16
Mensen met een beperking	16
Onderwijs.....	17
Participatie.....	18
Burgerparticipatie	18
<i>RENTMEESTERSCHAP</i>	19
Cultuur	20
Energie.....	20
Landbouw	21
Klimaatadaptatie.....	22
Begrippenlijst	23
Bronnenlijst	24
COLOFON PROGRAMMA	24

TOELICHTING PROGRAMMAPUNTEN

Vanuit de 4 kernwaarden van het CDA zijn de belangrijkste programmapunten naar voren gekomen die in de komende raadsperiode belangrijk zijn en door de CDA WEST MAAS EN WAAL-fractie zullen worden behartigd.

1. GESPREIDE VERANTWOORDELIJKHEID

Voor het CDA begint politiek met de erkenning van het maatschappelijk initiatief. Buurtverenigingen, sportclubs, scholen, kerken, zorginstellingen, bedrijven: ze leveren allemaal een unieke bijdrage aan de samenleving. Volgens de christendemocratische visie kan een goed functionerende samenleving niet zonder maatschappelijke organisaties. Het maatschappelijk middenveld zorgt voor binding en verbinding, het vormt het cement van de samenleving en voorkomt dat zij uiteenvalt. De overheid geeft al die verschillende mensen en organisaties het vertrouwen en de ruimte om hun bijdrage te leveren. Niet alles moet in wetten en regeltjes worden gegoten.

2. PUBLIEKE GERECHTIGHEID

Het CDA staat pal voor de rechtstaat als onmisbare voorwaarde voor de bescherming van menselijke waardigheid. De overheid is er om samenleven mogelijk te maken voor ons allemaal. Een betrouwbare overheid dient grenzen te stellen en onrecht te bestrijden. Dit is nodig om ruimte te scheppen voor al het goede dat mensen in de samenleving tot stand kunnen brengen. De overheid moet rechtvaardig zijn. Ze moet in haar optreden recht doen aan alle facetten van het mens-zijn, en op die verantwoordelijkheid aanspreekbaar zijn. De overheid heeft een bijzondere verantwoordelijkheid als het gaat om de zorg voor wie kwetsbaar en afhankelijk zijn.

3. SOLIDARITEIT

Het begrip naastenliefde roept ons op te zorgen voor kwetsbaren in de samenleving. Betrokken inwoners versterken de onderlinge verbondenheid: Niet alleen betrokkenheid tussen generaties, maar ook tussen arm en rijk. We leven niet alleen voor onszelf, maar zijn pas mens door mét elkaar te leven. Wie geraakt is door het lot van de ander, kan niet anders dan in beweging komen. Persoonlijke geraaktheid gaat daarom vooraf aan de bereidheid tot financiële of andere hulp. Daarbij garandeert de overheid een basis van sociale zekerheid: voor iedereen is er gezondheidszorg, onderwijs en inkomen.

4. RENTMEESTERSCHAP

De term rentmeesterschap verwijst naar het woord rentmeester die voor de eigenaar een goed beheert en er de administratie over voert, om het uiteindelijk weer in de handen van de eigenaar over te geven en verantwoording af te leggen over het beheer. Vanuit een besef van verbondenheid tussen de generaties voelt het CDA zich geroepen tot zorg voor elkaar, voor dieren, voor de aarde, voor de toekomst. Dat vraagt dat we ook in onze omgang ermee verder kijken dan ons eigen belang en onze eigen tijd.

GESPREIDE VERANTWOORDELIJKHEID

GESPREIDE VERANTWOORDELIJKHEID

Oplossing woningnood voor alle leeftijdsgroepen zowel sociale - als ook koopwoningen.

De crisis op de woningmarkt treft vooral starters, senioren, lage – en middeninkomens. Een oplossing voor de woningnood is het bouwen van nieuwe woningen. Ten tijde van het schrijven van dit programma wordt er op diverse plekken gebouwd of zijn er plannen om te bouwen. In West Maas en Waal worden er per jaar ongeveer 100 woningen bijgebouwd. (2020 status is 8.576 bestaande woningen). Dit is positief nieuws. Om de leefbaarheid in de dorpen goed te kunnen waarborgen dient het een gecontroleerde groei te zijn. Zo dient er bijvoorbeeld rekening te worden gehouden met de capaciteit van de scholen, het openbaar vervoer en overige voorzieningen. Ter bescherming van het groene hart van West Maas en Waal is massale woningbouw in het buitengebied niet wenselijk en zal er eerst moeten worden gekeken naar mogelijkheden binnen of aan de rand van de bebouwde kom, terwijl het aanwezige groen in de bebouwde kom behouden dient te blijven.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Samen met jongeren zoeken naar creatieve oplossingen die de nood op korte en middellange termijn kunnen oplossen. Denk aan het splitsen van woningen in West Maas en Waal.
- Zorgen voor seniorenwoningen waar men langer zelfstandig thuis kan wonen met voorzieningen dichtbij. Dit zal de doorstroming op de huizenmarkt helpen.
- Een vorm vinden die passend is voor de West Maas en Waalse inwoner om in onze gemeente te blijven wonen door prioritering in de woningverstrekking en sociaal en economische gebondenheid.
- Woningen voor starters ook woningen voor starters laten blijven. Dit kan worden gerealiseerd door investeerders uit te sluiten via een antispeculatiebeding en zelfbewoningsplicht verplicht is.
- Leegstaande kantoorruimte verbouwen naar appartementen.
- Starterslening verhogen van 50 naar 70 duizend euro.

Omgevingswet / omgevingsvisie (buitengebied)

In 2022 zal de gemeente de omgevingsvisie buitengebied vaststellen. De omgevingswet zal naar verwachting op 1 juli 2022 in werking treden. In een omgevingsvisie staat de toekomstvisie voor de fysieke leefomgeving van onze gemeente. De omgevingsvisie buitengebied zal van grote invloed zijn op de bedrijvigheid in het buitengebied.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Dat de bedrijvigheid in de zin van agrarisch ondernemen mogelijk blijft in het buitengebied. Zo moet het bijvoorbeeld mogelijk zijn voor een agrarisch ondernemer om zijn bedrijf ook binnen de komgronden te verplaatsen als hij tegen knelpunten aanloopt.

Recreatie en Toerisme

West Maas en Waal heeft veel te bieden op het gebied van de vrijetijdseconomie en kent een unieke ligging in een prachtig landschap: Van de Waal, met bijzondere gebieden in de uiterwaarden tot de Maas met haar recreatieve plassen. Er zijn vele toeristische trekkers zoals de Tuinen van Appeltern, De Tuut, De Gouden Ham, De Tingieterij, Museum Tweestromenland en de koopcentra in Dreumel en Beneden-Leeuwen.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Stevig inzetten op verdere ontwikkeling van recreatieve voorzieningen zoals hotelaccommodaties, B & B's en camperplaatsen.
- Aantrekkelijke fiets-, ruiters- en wandelroutes uitbreiden en of compleet maken in de gehele gemeente. Een crossterrein voor de gehele gemeente.
- De naamsbekendheid van het Land van Maas en Waal verder versterken door regiomarketing en met toeristische informatieborden.

Werkgelegenheid

Ook dit aspect is van wezenlijk belang voor onze gemeente, daarom willen we de werkgelegenheid behouden en uitbreiden daar waar er kansen zijn.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- De huidige sterke economische groei gebruiken om werkgelegenheid en innovatie een extra positieve stimulans te geven. Tevens wil zij de huidige beschikbare bedrijfsterreinen zo snel als mogelijk vullen met (innovatieve) bedrijven en aankoop van nieuwe bedrijfsterreinen prioriteit geven.

Sport

Sport is belangrijk als ontspanning en als voorwaarde voor gezond leven. Maar sporten heeft ook een andere functie: het brengt mensen samen en maakt mensen weerbaar. Sportclubs en verenigingen zijn hierin essentieel. Tevens is sporten een belangrijk onderdeel van het lokale preventiebeleid.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Georganiseerde sportdeelname stimuleren en verenigingen daartoe hulp bieden.
- In het kader van “behoud van toekomstbestendige verenigingen” en het stimuleren van georganiseerde sportdeelname het jaarlijks gesprek voeren en bij knelpunten indien nodig beleid bijstellen, dan wel extra financiën beschikbaar stellen.
- Het schoolzwemmen in het basisonderwijs mogelijk maken voor alle leerlingen die nog niet kunnen zwemmen.

PUBLIEKE GERECHTIGHEID

PUBLIEKE GERECHTIGHEID

Beheersbaarheid zorgkosten d.m.v. preventief beleid

De zorgkosten lopen sterk op in Nederland en bereiken binnen enkele jaren het niveau van 100 miljard Euro op jaarbasis.

We willen inzetten op preventief beleid (op gemeentelijk/regionaal niveau) zodat de kostenstijging beheersbaar blijft.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Afspraken maken met lokale ondernemers die van gezonde voeding een speerpunt gemaakt hebben, waardoor deze aantrekkelijk worden voor de bevolking. {lokale- of regionale producerende (agrarische) bedrijven}.
- Sportdeelname bevorderen.
- Frequente voorlichting via onder andere sociale media.
- Afspraken maken met degene die doorverwijzen naar zwaardere vormen van hulpverlening.
- Inzetten op preventie in de Jeugdhulpverlening.

Verkeersveiligheid en vervoer

De druk op de verkeersaders vooral rond Beneden-Leeuwen (Prins Willem-Alexanderbrug, Van Heemstraweg en de Maas en Waal weg) zijn sterk verhoogd. Hiervoor dienen oplossingen gevonden te worden om het groene karakter van het gebied te kunnen waarborgen zodat de leefomgeving dient te worden veiliggesteld.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Bereikbaarheid van onze dorpen met OV (openbaar vervoer) verbeteren naar belangrijke kernen zoals Tiel, Den Bosch en Nijmegen. Bussen rijden vaak niet op tijd en zijn vaak te laat.
- Geen verbreding van de Maas en Waal weg maar wel een middenberm aanbrengen.
- Openbaar vervoer aan de Maaskant verbeteren in het bijzonder OV op afroep.

- Gescheiden fietspaden aan de Lindenlaan, Dijkgraaf de Leeuwweg en de Nieuweweg ter bevordering van de verkeersveiligheid.

Veiligheid in het algemeen

Het veiligheidsaspect in Nederland staat onder druk en speelt zich ook af in onze omgeving. Op landelijk niveau is er een deltaplan ondermijning ontwikkeld. In West Maas en Waal zullen we ook hier aandacht aan moeten geven in de vorm van een realistisch beleid waarbij veiligheid voor de inwoners gewaarborgd is.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Wijkagenten voor een beheersbaar werkgebied. De wijkagent dient toegankelijk en benaderbaar te zijn.
- Leegstand bedrijfspanden op het platteland tegengaan en of managen om criminaliteit te voorkomen.
- Gerichte aandacht in het (voortgezet) onderwijs om drugs- en alcoholgebruik bij jongeren tegen te gaan via campagnes en in gesprek gaan met deze doelgroep.

Financiën

We zien dat de gemeentelijke financiën met regelmaat ontsporen. De uitgaven kunnen nooit hoger zijn dan de inkomsten. Inwoners zitten immers niet te wachten op verhoogde belastingen.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Dat er meer consistent beleid gevoerd wordt en dat er een serieuze, gezonde meerjarige begrotingsdiscipline wordt nagestreefd.
- De afstemming tussen het ambtelijk apparaat en de politieke keuzes concreet maken zodat de financiële risico's binnen de bestaande marges vallen. Dit vergt aanpassingsvermogen van de verantwoordelijke raadsleden en B&W.
- Geen budgetoverschrijdingen toestaan zonder toestemming van de gehele raad.

Democratie

Voor een goedwerkende rechtstaat is macht en tegenmacht cruciaal. Wanneer dit niet goed werkt zijn de gevolgen enorm, zie bijvoorbeeld het kinderopvangtoeslagenschandaal. Ook op gemeentelijk niveau is het noodzakelijk dat er voldoende sprake is van tegenmacht. In de gemeente is de gekozen gemeenteraad degene die het college van B&W moet controleren. Gemeenteraadsleden hebben veel werk aan het voorbereiden van stukken, zeker gemeenteraadsleden in een kleine fractie. Om de kwaliteit van de raad, en daarmee de kwaliteit van de tegenmacht te waarborgen dienen de fracties ondersteund te kunnen worden.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Dat er meer grip en zeggenschap komt op de gemeenschappelijke regelingen.
- Dat fracties twee fractievolgers aan kunnen stellen. Hierdoor kunnen kleinere fracties het werk beter verdelen en kan de kwaliteit van de raad worden verbeterd.

SOLIDARITEIT

SOLIDARITEIT

Dementievriendelijke omgeving en een gemeente die senior proof is

Eén op de vijf Nederlanders krijgt dementie. In onze gemeente zijn er nu ruim 300 mensen met dementie. In 2030 zullen dat er 460 zijn. Het rijksbeleid is dat dementerenden zo lang mogelijk thuis blijven wonen en daarom is het belangrijk dat deze mensen mee kunnen blijven doen in onze gemeente.

Dat het aantal mensen met dementie zal toenemen heeft te maken met de toenemende vergrijzing in onze gemeente. Rond 2040 zal de vergrijzing haar hoogtepunt bereiken, dan is 32 % van de inwoners 68 jaar of ouder, tegen 21 % in 2020.

Dit zal grote invloed hebben op o.a. gezondheidszorg, vrijwilligerswerk, woningbouw/ huisvesting, mantelzorgers, demente ouderen, zorgmedewerkers.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Dat senioren langer thuis kunnen wonen of in geschikte woonvormen. De gemeente heeft een woonzorgvisie met voldoende levensloopbestendige woningen, Prestatieafspraken met de woningcoöperatie 'Stichting de Kernen', door ruimte te geven aan burgerinitiatieven voor alternatieve woonvormen en ruimte te geven bij het bouwen van mantelzorgwoningen.
- Het sociaal bewustzijn en welzijn van ouderen verbeteren. Versterk projecten tegen eenzaamheid, Creëer een nog aantrekkelijker vrijwilligersklimaat, maak gebruik van kennis en ervaring van senioren.
- Goede zorg en faciliteiten. Meer ondersteuning voor de mantelzorgers, geef senioren één aanspreekpunt in de vorm van casemanager.
- Gezondheidsbevordering en samenwerking. Meer aandacht voor preventieve zorg en voor betaalbare zorg/ ondersteuning.
- Goede toegankelijkheid en mobiliteit. Zorg voor veilige wegen, fiets- en voetpaden, let bij (her)inrichting meer op gebruikers van rolstoelen, rollators en scoot mobielen, Zorg voor voldoende voorzieningen die goed toegankelijk zijn.

- Meer aandacht voor een snelle en een goede uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning.

Discriminatie

Wij vinden dat er voor discriminatie binnen onze gemeente geen plaats is. Wij willen discriminatie voorkomen en bestrijden. Wij zetten ons in voor een inclusieve samenleving. Of je nu man of vrouw bent, jong of oud, homo of hetero, gelovig of ongelovig, zwart of wit, met of zonder beperking: iedereen heeft het recht om te zijn wie hij of zij is. Wij tolereren niet dat mensen worden uitgesloten om wie zij zijn en zetten ons actief in om dit te voorkomen.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Ondersteuning bieden en aanspreekpunt creëren wanneer er sprake is van discriminatie.
- Aandacht besteden aan preventie en aan bewustwording over wat discriminatie betekent voor onze burgers en voor het (samen)leven in onze gemeente.

Mensen met een beperking

Mensen met een beperking hebben het recht om zelfstandig aan de samenleving deel te nemen, net als ieder ander.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Zorgen voor goede toegankelijkheid van openbare gebouwen, winkels, toiletten en openbaar vervoer.
- Goede toegankelijke informatie op gemeentewebsites en schriftelijke informatie.
- Voor iedereen passend onderwijs (geen uitsluitingen) en passende sport mogelijkheden.
- Gelijkheid op de arbeidsmarkt. Werken met een beperking moet worden aangemoedigd door werkgevers te stimuleren.
- De mogelijkheid om zelfstandig te kunnen wonen met een beperking.

- Dat mensen die de Nederlandse taal niet beheersen goed kunnen integreren. Dit vergt goede begeleiding, onder andere in het inburgeringstraject en de mogelijkheid om snel deel te kunnen nemen aan de arbeidsmarkt.

Onderwijs

Aandacht voor laaggeletterdheid en streekgebonden geschiedenis. In onze gemeente is 9% van de inwoners laaggeletterd. Laaggeletterdheid betekent dat mensen moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Mensen die laaggeletterd zijn hebben moeite om mee te kunnen doen op de arbeidsmarkt en in de samenleving. Iedereen moet mee kunnen doen in de maatschappij. Denk aan solliciteren, gebruik van computer, toeslagen aanvragen enz.

Sinds 2020 is onze gemeente verantwoordelijk voor de aanpak van laaggeletterdheid en is er een regioplan opgesteld, waarin doelen zijn vastgelegd. Wij vinden het belangrijk dat deze doelen worden opgenomen in het volgende coalitieakkoord, zodat de aanpak wordt geborgd.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Laaggeletterdheid in de portefeuille van de wethouder duidelijk benoemen.
- Zorg voor scholing die bij de doelgroep past. Hierbij is samenwerking tussen bibliotheken, scholen, UWV's en begeleiders noodzakelijk.
- Laaggeletterden zichtbaar laten worden door ze in een veilige omgeving op weg te helpen.
- Dat de gemeentelijke organisatie meer aandacht besteed aan communicatie met haar inwoners. Waaronder ook eenvoudig taalgebruik (B1).
- Kinderen een goede start laten maken in een omgeving met een eenvoudig taalgebruik. Ondersteuning voor deze ouders is ook hier van belang.
- Beleid binnen de gemeente voor alle afdelingen voor de aanpak van laaggeletterdheid.
- Een stevige basis leggen in onderlinge contacten bedrijfsleven en beroepsopleidingen.
- Streekgebonden geschiedenis voor basis- en voortgezet onderwijs

Participatie

Ons uitgangspunt is dat iedereen die werkt zelfvoorzienend is. Anderzijds mogen we van mensen die niet meer werken verwachten dat ze een bijdrage leveren aan onze samenleving voor zover dat mogelijk is. Dat dit al gebeurt blijkt uit het grote aantal vrijwilligers dat in onze gemeente actief is. Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil graag dat iedereen meedoet aan onze samenleving, dat kan voor iedereen op een eigen wijze ingevuld worden. Er staan nu nog te veel mensen aan de zijlijn.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Bevorderen dat (meer) mensen actief zijn/worden in het vrijwilligerswerk, dit kan door dit meer te waarderen en te stimuleren.
- Dat er actiever gebruik wordt gemaakt van vrijwilligersplatformen om mensen te wijzen op vacatures voor vrijwilligerswerk.

Burgerparticipatie

Bij burgerparticipatie willen we de inwoners meer betrekken bij het Gemeentebeleid, bij het nemen van initiatieven, het inspelen op ideeën en betrekken bij de uitvoering. Belangrijk hierbij is dan ook dat de gemeente laagdrempelig en duidelijk communiceert met de inwoners, zodat de informatie voor iedereen toegankelijk is.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Dat de gemeentewebsite en alle stukken (ook de raadsstukken) in duidelijke- en begrijpelijke taal geschreven worden.
- Een beter toegankelijke gemeentewebsite door deze overzichtelijker te maken.
- Dat inwoners altijd tijdig worden betrokken bij de plannen die de gemeente gaat uitvoeren, zowel in de planning als ook tijdens de uitvoering. Besluitvorming in deze ligt bij de Raad
- Dat de politiek dichterbij de jeugd wordt gebracht d.m.v. meer samenwerking met Raad, B&W, Basisscholen en Pax Christi.

RENTMEESTERSCHAP

RENTMEESTERSCHAP

Ook ons nageslacht zal net als wij willen genieten van een mooie natuur en een prachtig, gezond en doordacht landschap en alles wat op een natuurlijke wijze past in die omgeving.

De energietransitie is reeds begonnen en hiervoor moeten we ons steentje bijdragen, zeker nu er een duidelijke boodschap ligt in de vorm van het rapport IPCC 2021 (zie begrippenlijst) en er politieke verantwoordelijkheid genomen dient te worden.

Cultuur

Op grond van onze waarden en tradities zijn wij voorstander van het behoud en eventueel het gebruik van vrijkomend cultureel erfgoed.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Streekhistorie onder de aandacht brengen bij de bevolking in combinatie met toerisme.
- Behoud van cultureel erfgoed (kerkgebouwen, pastorieën, oude boerderijen, molens, landgoederen, musea en industriële gebouwen)

Energie

Aan de energieopgave die onze gemeente is opgelegd vanuit de RES 1.0 (zie begrippenlijst) is met de huidige plannen die bij de gemeente liggen voldaan. De noodzaak om in onze gemeente grote zonneweiden of windparken met windturbines te realiseren is dus niet aanwezig. Dit soort initiatieven hebben een (te) grote impact in onze dorpen. Groene energie is echter wel erg belangrijk.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Inzetten op alternatieve energiebronnen en deze ontwikkeling op de voet volgen, met subsidies mogelijk ondersteunen zodat we deze z.s.m. kunnen inzetten. Dit om in 2050 of eerder een CO2 neutrale gemeente te worden
- Zonne-energie op daken stimuleren. In de gemeente West Maas en Waal is 32,3% van de woningen voorzien van zonnepanelen. Het gemiddelde in Nederland is 15,7%.¹ Dit is zeer positief, echter betekent

---

¹ CBS - Zonnestroom

dit ook dat een groot deel van de daken nog niet voorzien is van zonnepanelen.

- Erkennen dat noodzaak voor windturbines en grote zonneweiden als lokaal draagvlak niet aanwezig is.
- Dat grootschalige (productie)bedrijven met grote bedrijfshallen hun steentje bijdragen aan de energietransitie. Dit kan bijvoorbeeld door het verplichten van zonnepanelen op de daken bij het afgeven van een nieuwe vergunning of gebruik te maken van niet fossiele brandstof. Daarnaast zal het versterken van dakconstructies voor zonnepanelen van bestaande bedrijven moeten worden gestimuleerd. Het gecreëerde dakoppervlak kan ook ter beschikking gesteld worden voor andere partijen om daar zonnepanelen op te leggen. (Hiervoor is een wet in ontwikkeling in de 2^e Kamer)
- Opslagcapaciteit van elektriciteit en waterstof aanmerken als nieuwe energiebronnen en hiervoor steun zoeken bij de ondernemers.
- De inwoners van onze gemeente met lagere inkomens (financieel) ondersteunen om zo hun huizen te isoleren en duurzamer te maken. Dit moet ervoor zorgen dat deze mensen niet de dupe worden van de stijgende energieprijzen. Hoge energieprijzen treffen deze mensen immers het hardst.
- Openbare laadpalen stimuleren om zo onze gemeente toekomstbestendig te maken. In 2030 zullen er alleen nog maar nieuwe auto's met een elektromotor mogen worden verkocht. Daarom moeten we als gemeente goed voorbereid zijn door voldoende oplaadpunten te realiseren.
Het aantal (semi)openbare laadpalen in onze gemeente per 1000 inwoners is 1, het gemiddelde in Nederland is 4,4².

Landbouw

Onze boeren en tuinders spelen een belangrijke rol in de klimaatdiscussie. Zo is de vraag naar landbouwgrond voor bijvoorbeeld zonneparken groot. Landbouwgrond is bedoeld voor landbouwbedrijven.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Dat er geen agrarische grond wordt gebruikt voor het realiseren van zonneparken.

---

² Klimaatmonitor - Rijkswaterstaat

- Zonnepanelen op staldaken (financieel) ondersteunen net als andere innovatieve oplossingen om het gebruik van fossiele brandstof terug te dringen.
- Ondersteuning geven om de benodigde infrastructuur te creëren om opgewekte elektriciteit te kunnen transporteren

Klimaatadaptatie

Minimaal net zo belangrijk als het voorkomen van klimaatverandering is het aanpassen, adapteren, op klimaatverandering. Zo moeten we rekening houden met lange periode van droogte en hitte maar ook bestand zijn tegen periode met hevige regenval. Hiertegen willen wij onze gemeente weerbaar maken.

Het CDA WEST MAAS EN WAAL wil:

- Waar nodig waterafvoer verbeteren in verband met grotere hoeveelheden regenwater.
- Meer groen stimuleren in de openbare bebouwde omgeving, denk hierbij bijvoorbeeld aan het planten van bomen en het stimuleren van groene daken. Dit heeft een positief effect op de waterafvoer en zorgt ook voor verkoeling in tijden van hitte.
- Betere regelgeving voor betegelde of bestrate tuinen door een verstandig groen beleid te voeren als onderdeel van de vergunning verstrekking. In de gemeente West Maas en Waal heeft 54% van de inwoners zijn tuinen versteend. Het gemiddelde in NL is 49%³. Hier valt nog veel winst te behalen.
- Dat de integratie van biodiversiteit in samenspraak met de bevolking plaatsvindt om op deze wijze draagvlak te creëren. Biodiversiteit is een goede zaak, echter mag de leefbaarheid niet aan tasten.
- De groene West Maas en Waalse polder zoveel mogelijk behouden en voor zover mogelijk niet gebruiken voor massale woningbouw.

---

³ Cobra Groeninzicht 2018

Begrippenlijst

OV: Openbaar vervoer

IPCC rapport: een rapport van het klimaatpanel van de Verenigde Naties.

Voor meer informatie: <https://nos.nl/collectie/13871/artikel/2393291-conclusies-reacties-de-achtergrond-het-ipcc-rapport-in-een-notendop>

Antispeculatiebeding: een beding dat de koper verplicht om de woning zelf te bewonen voor een aantal jaar voordat het mag worden doorverkocht.

Niveau B1 taalniveau: Niveau B1 wil zeggen dat de tekst voldoende te begrijpen is voor vrijwel iedereen.

RES: Regionale Energie Strategie, dat is de landelijke klimaatdoelstelling verdeeld over 30 regio's. In de RES lees je wat de opgave is voor onze regio en hoe dit kan worden ingevuld. Gemeente West Maas en Waal valt in de regio Fruitdelta Rivierenland.

Voor meer informatie: <https://www.resrivierenland.nl/wp-content/uploads/RES-1.0-Rivierenland-6-april-2021.pdf>

Bronnenlijst

CBS- Zonnestroom

https://www.waarstaatjegemeente.nl/jive/detailview?detailview_guid=1670a20d-dbac-4912-bce2-a5ee897b1b27&geolevel=gemeente&geoitem=668&geocompareitemmosaic=nederland_1&period=2020&var=pinstal_won&title=Woningen%20met%20zonnepanelen

Klimaatmonitor – Rijkswaterstaat

[https://www.waarstaatjegemeente.nl/jive/detailview?detailview_guid=1670a20d-dbac-4912-bce2-a5ee897b1b27&geolevel=gemeente&geoitem=668&geocompareitemmosaic=nederland_1&period=m6y2021&var=db_elaadpunten&title=\(Semi\)publieke%20e-laadpunten%20&unittitle=per%201.000%20inwoners](https://www.waarstaatjegemeente.nl/jive/detailview?detailview_guid=1670a20d-dbac-4912-bce2-a5ee897b1b27&geolevel=gemeente&geoitem=668&geocompareitemmosaic=nederland_1&period=m6y2021&var=db_elaadpunten&title=(Semi)publieke%20e-laadpunten%20&unittitle=per%201.000%20inwoners)

Cobra - groeninzicht 2018

https://www.waarstaatjegemeente.nl/jive/detailview?detailview_guid=1670a20d-dbac-4912-bce2-a5ee897b1b27&geolevel=gemeente&geoitem=668&geocompareitemmosaic=nederland_1&period=2018&var=totvs_p&title=Versteende%20oppervlakte%20in%20tuinen

COLOFON PROGRAMMA

Leden verkiezing programma commissie **Wim Jagtenberg, Lambert Romijnders en Max Beijer.**